

‘Afgestudeerde accountant bestaat niet meer’

Op 2 december 2009 vierde de VERA haar 35-jarig bestaan. Voor duizenden registeraccountants is VERA een begrip. Willem Verhoog was er als enige vanaf de oprichting in 1974 bij, sinds 1976 als secretaris. “Het gaat niet om punten maar om vorming.”

TEKST TOM NIEROP | BEELD: MARJA BROUWER

“**B**ijscholing? Onnodig. Ik leer tijdens mijn dagelijks werk al voldoende.” Het lijkt ver weg, maar zo dachten pakweg veertig jaar geleden de meeste accountants erover. Willem Verhoog (58), sinds 1976 secretaris van de commissie Voortgezette Educatie Registeraccountants (VERA), heeft dat nog scherp op het netvlies. Permanente educatie voor registeraccountants was, met enig understatement, niet altijd vanzelfsprekend. Of beter: er werd lange tijd van uitgegaan dat het zo vanzelfsprekend was dat een officiële regeling niet nodig was, noch een georganiseerde ‘infrastructuur’ van cursussen en seminars. Toch besloot de door het NIVRA ingestelde Commissie Permanente Educatie

Registeraccountants (COPER) begin jaren zeventig dat het noodzakelijk was om een en ander gestructureerd te gaan doen, compleet met PE-punten. Eind 1974 werd de commissie VERA officieel geïnstalleerd door NIVRA-bestuursvoorzitter J.C. Wisse, met als eerste taak het inventariseren van de behoeften op educatiegebied. Ter ondersteuning daarvan werd voormalig onderwijzer Willem Verhoog, twee jaar eerder als 24-jarige bij het NIVRA examenbureau in dienst gekomen, medio 1976 benoemd tot secretaris. En dat bleef hij, met onverminderd enthousiasme. In hetzelfde jaar 1976 formuleerde het NIVRA-bestuur een ‘morele verplichting’ (Aanbeveling PE) tot permanente educatie en minimale tijdsbesteding daaraan.

“Geen vrijblijvendheid meer, maar ook geen dwang”, formuleert Verhoog, met zijn bij veel RA’s bekende diep bronzen stemgeluid. Precies twintig jaar later werd de verplichting alsnog geformaliseerd, althans voor openbare, interne en overheidsaccountants. En in 2007 volgden ook de accountants in business.

SCHAMPERE HOUDING

Voordat VERA bestond was permanente educatie een ad hoc bezigheid. “Veel accountants hadden een misplaatst schamper houding”, vertelt Verhoog. “Een houding van we weten het allemaal al, we leren al voldoende in ons dagelijks werk.”

Samenwerking

Sinds 2007 geldt ook voor accountants in business een PE-verplichting. Deze ledengroep werd ook voorheen al met cursussen bediend, maar sinds de verplichting is dat sterk uitgebreid. Voor deze tak van permanente educatie werkt VERA nauw samen met Controllers Instituut.

Ook met de beroepsgroepen van IT-auditors (NOREA) en actuarissen (Actuarieel Genootschap) wordt samengewerkt voor specifieke cursussen en seminars.

Anaconda's en cobra's

Vooraf in de beginjaren van VERA blonken de VERA-stuurgroepen – die van meet af aan een zuil vormden onder de VERA – uit in het verzinnen van opvallende cursusnamen. Enkele staaltjes:

- ANACONDA - Analytische Controle door Accountants
- COBRA - Controle Beheerst door Risicoanalyse (opvolger van ANACONDA)
- VERFRIS - Voortgezette Educatie RA's op het gebied van Fiscaal-rechtelijke Implicaties in Studieobjecten
- VERONICA - Voortgezette Educatie RA's Op het gebied van Nieuwe Inzichten Controle en Automatisering
- VERITAS - Voortgezette Educatie RA's IT en Assurance

'Veel accountants hadden een misplaatst schampere houding.'

Die houding veranderde toen Amerikaanse beroepsgenoten werden geconfronteerd met aansprakelijkheidsstellingen. "Toen begon men de noodzaak te voelen van het goed op peil houden van de kennis."

Die houding is blijvend veranderd?

"Zeker. In 1976 was de cultuur nog heel anders. Over levenslang leren werd nog met geen woord gerept. Je moest pas afgestudeerde mensen vooral niet vermoeien met kreten als 'nu begint het pas'. Terwijl dat nu normaal is geworden. Het doel is mensen beter weerbaar te maken. Het gaat niet om punten maar om vorming. En zo wordt het ook gevoeld. Ik heb

meegemaakt dat een docent bij aanvang van de verplichte cursus Verordening Gedragscode (VGC) vroeg wie ook zonder verplichting aanwezig zouden zijn geweest. Slechts één aanwezige stak zijn vinger op. Maar na afloop ging iedereen toch enthousiast naar huis."

Volgens Verhoog is de accountant serieus veranderd. In zijn karakteristieke, wat plechtstatige vocabulaire, vaak met referenties naar de tale Kanaïns: "De accountant is geëvolueerd van in zichzelf gekeerde boekhouder naar multifunctioneel slangenmens. Van eenzijdig naar meerdimensionaal. Er wordt ook meer van hem verwacht."

Waarom moest permanente educatie in 1996 alsnog ook formeel verplicht worden gesteld?

"Vooraf vanwege die toenemende aansprakelijkheidsstellingen. De VERA-cursussen werden al trouw bezocht, dat was het probleem niet. In 1980 hadden we bijvoorbeeld vierduizend deelnemers. Dat is erg veel, voor een toen veel kleiner beroep dan nu. Dus men deed het al wel. Maar het nieuwe klimaat maakte die formalisering nodig."

TRENDS

Vanaf het begin nu was VERA een zaak "voor en door accountants", benadrukt Verhoog. "Iedereen deed mee. De grote kantoren staken er vanaf aanvang veel energie in. Ze ontwikkelden samen met universiteiten cursussen voor een brede doelgroep. En ook nu veel cursussen zijn gericht op het mkb-segment en bijvoorbeeld overheidsaccountants, leveren grote kantoren nog steeds veel docenten." De al bij aanvang benoemde centrale vakgebieden bedrijfseconomie, externe verslaggeving, IT & assurance, fiscaliteit, ondernemingsrecht en publieke sector bleven - geactualiseerd - bestaan. Daarnaast zijn er vakgebieden bijgekomen die 35 jaar geleden niemand had kunnen voorzien, zoals e-business, electronic banking, corporate governance, financiële derivaten, forensische accountancy en milieuaccountancy. Gevraagd naar de invloedrijkste trends noemt Verhoog internationalisering. ■

‘De accountant is geëvolueerd van in zichzelf gekeerde boekhouder naar multifunctioneel slangenmens.’

informatisering en professionalisering. “Met de daarbij komende multidisciplinaire en toekomstgerichtheid. De accountant van nu kan niet volstaan met ‘dat het goed is’ maar moet zich afvragen hoe het goed kan blijven en hoe het beter kan. De afgestudeerde accountant bestaat daarom niet meer. Wie bij wil blijven moet cursussen kunnen volgen. Welke cursussen, dat bepaalt het beroep zelf.”

ANDERE MENSENSOORT

Niet alleen de beroepshouding en het palet aan cursusonderwerpen veranderden in de loop der jaren, ook de gehele cultuur in het beroep transformeerde. “Aanvankelijk waren accountants mannen in driedelig kostuum die elkaar aanspraken met mijnheer”, aldus Verhoog. Hij herinnert zich de eerste cursus sociale vaardigheden in 1976. Een vijfdaagse cursus met casuïstiek en rollenspelen. “Eén ‘mijnheer’ onderging in die vijf dagen een metamorfose. Na vijf dagen vond hij

het goed dat cursusleider Jean Paul Wils hem bij de voornaam noemde.”

Bestaat die cursus nog steeds?

“Jazeker. Maar nu heet het personal skills, of management skills. Of persoonlijke effectiviteitstraining. Vroeger werd dat niet pe-waardig gevonden, maar nu wel. De inhoud is in de basis hetzelfde, maar nu in een supermodern jasje.”

Er zijn meer uiterlijke zaken veranderd, constateert Verhoog. Zo prevaleert bij de praktische inrichting van cursusruimtes de esthetiek soms boven de functionaliteit. Hij verhaalt met smaak van een cursusoord waar onder de door de docent gebruikte flip-over een decoratieve kaars was geplaatst. Met als gevolg dat toen deze omviel, de hele flip-over vlam vatte en de geschrokken presentator met brandende papieren begon rond te rennen. Waarop alerte cursisten hun colbert er overheen gooiden. Wellicht waren daar ook vrouwelijke colberts bij, want ook dat veranderde ingrijpend: terwijl 35 jaar geleden alle cursisten mannen waren, bestaat nu soms de helft uit vrouwen.

ONDERWIJZER

Willem Verhoog ontwikkelde in de afgelopen 35 jaar een ongekend netwerk aan docenten en andere betrokkenen. “De VERA is altijd gedragen door mensen. Ik noem geen namen, dan doe ik anderen te kort, maar het gaat zowel om kopstukken uit het vak als om anderen.” “En”, benadrukt Verhoog, die op ‘het VERA-bureau’ de enige mannelijke bewoner is, “de logistieke ondersteuning van de dames van VERA is bij dat alles cruciaal. Zonder hen zouden docenten worden tot hulpeloze zwemmers.” Verhoog mag terugzien op zeventig boeken die onder zijn redactie en/of begeleiding zijn verschenen. En in 1999 ontving hij het liber amicorum ‘Hoe goed is een woord op zijn tijd’, waaraan

25 hoogleraren een bijdrage verleenden. “In een boek wordt het vluchtige gefixeerd”, zo omschrijft hij de waarde daarvan. “En het scherpt de docenten en anderen om zaken goed te formuleren.” In deze woorden klinkt de onderwijzer door die hij vier jaar lang was op een lagere school in Kinderdijk/Alblasserdam. Maar eigenlijk nog steeds is. Naar eigen zeggen zat onderwijzen hem altijd al in het bloed. In zijn beginjaren als VERA-secretaris heeft hij nog wel eens overwogen zelf de RA-studie te gaan volgen. “Maar hoe mooi ik die opleiding ook vond, ik realiseerde me dat ik echt frank en vrij mijn werk kon doen zonder speciale banden met kantoren of universiteiten.”

Blijft er toekomst voor door de beroepsorganisatie aangeboden permanente educatie?

“Zeker. Het geeft onafhankelijkheid. Je blijft in control om zelf het aanbod te sturen. Dat is van belang, want de beroepsorganisatie is uiteindelijk zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van het beroep. Wel zullen er zaken veranderen. Zo zal e-learning nog wel verder groeien. Maar het zal altijd een aanvulling zijn op het bestaande ‘gewone’ cursuspakket. Een heel nuttige aanvulling, maar een aanvulling.” Bij alle verandering is één ding zeker: Als de voorgenomen fusie van NIVRA en NOvAA doorgaat zal VERA geen veertigjarig jubileum beleven. Ondanks zijn persoonlijke vergroeiheid met VERA ziet Verhoog daar niet tegenop. “We gaan naar een toekomst waarin we de krachten gaan bundelen voor wat we allebei willen en altijd belangrijk zal blijven: het aanbieden van een gedifferentieerd cursuspakket.” □

UITSPRAAK ACCOUNTANTSKAMER

Kort voor het 35-jarig bestaan van VERA deed de Accountantskamer een uitspraak waarbij het belang van het door accountants bijhouden van hun vak via permanente educatie is herbevestigd. Accountants die hun PE-plicht verzuimen kunnen, naast een berisping, een boete opgelegd krijgen van € 1.650.

VERA Internationaal

VERA richt zich uiteraard primair op accountants in Nederland, maar biedt jaarlijks ook seminars voor registeraccountants op de Nederlandse Antillen en Aruba. In Suriname ondersteunt VERA de Surinaamse Vereniging van Accountants (SUVA). De in oktober 2007 opgerichte Surinaamse evenknie van het NIVRA wil uiteindelijk het volwaardige lidmaatschap behalen van IFAC, de internationale koepel van accountantsorganisaties.